

פסטיבל הקולנוע
בירושלים עמ' 9

מועלי כל הארצות התאחדו!

זה הדבר

زو هديرخ ZO HADEREKH

גיליון 30 / 30 ביולי 2025

מסח'נין פרצה התשובה למלחמה

עמ' 3, 10

עמ' 6

למה סירבתי

סווידא בין הפטיש לסדן

מכאן גלעד / פלאש 90

עמ' 5

ביבי: הנשיא ביה לפניך

"פול ביה, נשיא קמרון בן ה-92, הודיע כי יתמודד בבחירות הקרובות באוקטובר 2025, בניסיון לזכות בכהונה שמינית ולשלוט עד כמעט יום הולדתו ה-100. לדבריו, החלטתו נובעת מ'קריאות דחופות מעשרת המחוזות ומהתפוצות'. הודעתו מגיעה על רקע מגבלות על חופש העיתונות (כולל איסור לדון בתקשורת בבריאותו, אשר הוכרזה עניין של ביטחון לאומי) ומול אופוזיציה חלשה ומפולגת."

מרכז אפריקה באוניברסיטת בן גוריון, 20.7

ומה יהיה בחתונה... גדוד צנחנים?

"נער שחגג את בר המצווה שלו במושב אחיסמך שליד לוד, לוהו בטקס בידי לוחמי יחידת המסתערבים של משמר הגבול כשהם במדים, עם נשקים שלופים ופנים מכוסות. הזמר ליאור נרקיס שר ברקע, והנער צעד בין הלוחמים – לעיני המשתתפים. חתן השמחה הוא בנו של איש העסקים אלון אלגלי. במשמר הגבול מסרו כי הלוחמים נענו לבקשה של אזרח שבנו מגלה חיבור עמוק לפעילות כוחות הביטחון. השר לביטחון לאומי, איתמר בן גביר, מסר בתגובה: 'מספיק לתקוף את המסתערבים הגיבורים שלנו!'."

שמעון בן עזרא, "בחדרי חרדים", 18.7

מכתבים למערכת

הדרך הארוכה לחירות

הרמון בן ה-19 הגיע לישראל בשנת 2010 דרך סיני, יחד עם אמו ואחיו הקטן. הוא גדל והתחנך כאן, בישראל - זו המדינה שהוא מכיר ואוהב, בה הוא בנה את חייו. הרמון הוא שחקן כדורגל מוכשר, שחולם להגיע רחוק. בשנים 2023 ו-2024, בעודו קטין, שיחק במועדון הכח רמת גן. בחודש יוני האחרון הגיע הרמון למוקד וסיפר לנו כי המועדון ביקש ממנו להסדיר את מעמדו כתנאי לכך שיוכל להמשיך לשחק.

הוא אמר לנו: "זה לא רק תחביב - זה החיים שלי. אם תצליחו לעזור לי, תצילו את החיים שלי". מיד פנינו לנציבות האו"ם בישראל, ובתוך זמן קצר התקבל אישור שאפשר לו להמשיך לשחק. אך כעבור כמה ימים הרמון חזר אלינו מתוסכל ומיואש. המועדון הודיע לו כי עם המסמך שקיבל הוא נחשב שחקן חוץ - ולכן לא ניתן לקלוט אותו.

הרמון לא לא לבד: עשרות רבות של צעירים שגדלו כאן, החולמים לתרום לחברה, להתנדב במד"א, לעשות שירות לאומי - נתקלים בדלתות סגורות.

בישראל חיים אלפי ילדי פליטים - רובם נולדו כאן, כולם גדלו והתחנכו כאן. הם מדברים עברית, לומדים במערכת החינוך, וחולמים כמו כל ילד אחר. אך בגיל ההתבגרות מגלים ילדי הפליטים את האמת הכואבת: אין להם מעמד. אין להם זכויות בסיסיות. אין להם עתיד ברור. הם לא יכולים ללמוד באקדמיה, לא יכולים לעבוד במקצועות רבים, ולא יכולים להגשים את החלומות שלהם - רק בגלל הסטטוס שלהם. כמו הרמון, רבים מהם דופקים על דלתות המדינה שוב ושוב - ומקבלים תשובה אחת: "לא".

קיברום טוולדה, המוקד לפליטים ומהגרים

ניתן לשלוח מכתבים למערכת באמצעות הדוא"ל
zohaderekh@gmail.com
או לחיבת דואר 26205 ת"א-יפו 6126102

דברים בשם אומרם

חברים מספרים על טראמפלנד

"מאז כניסת דונלד טראמפ לבית הלבן, רשות ההגירה מנהלת פשיטות יומיות לאיתור מהגרים לא חוקיים. עשרות ישראלים מצאו עצמם בתאי מעצר ממתנים לגירושם ארצה בתנאים לא קלים. 'ירדתי 20 ק"ג במשקל, האוכל לא אכיל. אני קורס פיזית ונפשית', סיפר אחד מהם למשפחתו. 'הכלא בישראל הוא גן עדן לעומת מה שקורה פה', מוסיף א', שממתין כבר חודשים לגירוש: 'היחס אלינו כאילו כולנו חברי מאפיה, למרות שאין לי שום עבר פלילי. ברגע שגילו שאני ישראלי, היחס הפך לעוין וקשוח במיוחד. זו לא רק מערכת חוק - זו מערכת שנראה שכל כולה מיועדת לשבור אותך'."

שמעון איפרגן, אתר "מאקו", 11.7

בגילו המתקדם, זו הפעם הראשונה

"לא בלב קל אני קורא להפיל ממשלה נבחרת בישראל, אבל אירועי הימים האחרונים הביאו אותי למסקנה אחת ויחידה, מסקנה שמעולם לא הגעתי אליה בכל חיי - את ענייני מדינת ישראל מנהלת כיום ממשלה לא שפויה. המיקוד בבנימין נתניהו כשורש כל הרעות אינו נכון. זו הממשלה כולה, על כל חבריה. אני פוחד מהם. אני פשוט פוחד מהם. את הניתוח של הגורמים והמניעים לכך שהממשלה שלנו עלתה על נתיב 'מצעד האינול' ופועלת בניגוד לאינטרסים הביטחוניים והלאומיים שלנו ובניגוד להגיון הישר אני משאיר למומחים טובים ומנוסים ממני בפוליטיקה הישראלית ולנפשות המפעילות אותה. אבל נראה שהעיוות המחשבתי וליקוי המאורות שלקתה בו הממשלה הזאת מוליך אותנו לרעיונות שהולכים ונעשים מוזרים, מזיקים ומסוכנים יותר ויותר."

רון בן ישי, "ויינט", 15.7

מהנעשה בפורטו ריקו

"הלחץ האמריקני על בית המשפט הישראלי: שגריר ארה"ב בישראל, מייק האקבי, הגיע באופן חריג לבית המשפט בתל אביב, כדי להביע תמיכה בראש הממשלה בנימין נתניהו במהלך עדותו במשפט על תיקי האלפים. לפני צאתו האקבי התייחס למשפט נתניהו והביע ביקורת על המשך התנהלות התיק. 'קשה מאוד לעשות את העבודה שהעם בחר בך לעשות כשאתה כבול בעניינים משפטיים שמסחים את דעתך מהתפקיד', אמר מוקדם יותר האקבי בוועידת מרכז השלטון המקומי. 'הנשיא טראמפ מבין שזה קשה כשבאמצע קדנציה מתוחה כל כך אתה מבלה כל כך הרבה זמן באולם בית משפט ובפני שופטים שאינם הוגנים'. האקבי אף הצטלם מול ראש הממשלה אווז בבוכת באגס באני שקיבל מתומכי נתניהו."

אתר "סרוגים", 16.7

תיקון טעות:

בגיליון הקודם נפלה טעות בשמו של הכותב החתום על המאמר בעמוד 3 שנכתב בידי יהונתן רבינוביץ' - ולא כפי שהודפס.

החלופה לממשלה נמצאת בסח'נין

כרזה מחאה נגד הרעבת עזה (צילום: זו הדרך)

אזרחים ערבים ויהודים הגיעו למקום כדי להביע סולידריות ולמחות על ההשמדה ועל הכאב והייאוש שהיא מביאה איתה. עם משלחת סטודנטים הגעתי באחד הימים להביע סולידריות. היה מרגש מאוד לראות שהנהגת ועדת המעקב מתעקשת על השותפות הערבית-יהודית. ישבנו כולנו, ראשי ועדת המעקב ומי שהגיעו להביע סולידריות עימם, במעגל גדול שבו ניתנה האפשרות לדבר לכל מי שיחפוץ בכך. דיברו פרופ' מאוניברסיטת בן גוריון ומזכיר תא של חד"ש סטודנטים. אבא לשתי ילדות שגר ביפו הצביע על האבסורד: ניתן להזמין מזון בוולט בקלות בזמן שכמה קילומטרים מכאן אין כלל אוכל. אחריו דיבר סגן ראש עיריית טירה. כולם כאבו את ההשמדה וההרעבה וכולם סירבו להישאר אילמים מולה.

נגמרו התירוצים

מובילי המחאות נגד הממשלה שארגנו את ההפגנה המבישה בחמישי שעבר (24.7), בוודאי נתקלו בדיווחים על הרעב הכבד בעזה. אפילו תקשורת המיינסטרים כבר מדברת על כך (אך עדיין מצדדת בתעמולה של דו"צ). הגיעו לאוזניהם גם אמירות מזעזעות של מקבלי ההחלטות בממשלה בדבר הצורך בהרעבת עזה ובהשמדתה. אך המובילים מצאו תירוצים למה לא צריך לדבר על זה: המחאה צריכה להישאר "לא פוליטית" ולאחד כמה שיותר חלקים בעם; לא צריך לתת לבריוני הימין הזדמנות להתנפל על מסרי המחאה וכו'.

תירוצים אלה חוזרים על עצמם עוד מהמחאות נגד ההפיכה המשטרית שבהן סירבו לדבר על הכיבוש, אף על פי שהכיבוש הוא הסיבה העיקרית להפיכה המשפטית. תירוצים אלה בדיוק הם שהופכים את המחאות הללו לדרך ללא מוצא וללא הישגים. מובילי המחאה בוחרים להשתתף במשחק של הממשלה במקום להציע דרך חלופית. הממשלה ועושי דברה הם שקובעים את גבולות השיח ההגמוני. השליטה בגבולות השיח מאפשרת במובנים רבים לממשלה להמשיך בזוועות שהיא מבצעת כלפי פלסטינים וישראלים. בכך, ארגוני מחאה אלה לא רק שלא מקדמים את סיום המלחמה אלא גם תומכים בשתיקתם בהמשכתה. צריך להגיד בקול ברור: נגמרו התירוצים. אסור לשתוק מול הרעבת עזה ורצח העם. לא נוכל להגיד שלא ידענו.

מחאות השבוע האחרון מראות בבירור שהנהגת החברה הערבית מציגה חלופה של ממש לממשלה: תובעת בקול ברור שיש לסיים את המלחמה ולקדם שלום ישראלי-פלסטיני למען העתיד של כולנו. נקווה כי הפגנת הענק בסח'נין ושכית הרעב הסולידרית יובילו לגל גובר של מחאות בקרב החברה הערבית, ושארגוני המחאה הציונית ילמדו משגיאות העבר שלהם ויתחילו לדבר בקול ברור נגד הזוועות בעזה ובעד שותפות ערבית-יהודית.

דויד מרגלית

רצח העם בעזה מגיע בשבועות האחרונים לממדי זוועה חדשים, כאשר בצד קורבנות הפצצות הצבא החלו להצטבר גם קורבנות ההרעבה השיטתית. על פי נתונים שפרסם משרד הבריאות בעזה ביום ראשון (27.7), מתו עד כה 133 אנשים מהרעבה ותת תזונה, כ-87 מהם ילדים. בני אדם הסובלים מרעב חמור ותת-תזונה ממשיכים להגיע לבתי החולים בעזה בכל רגע. כ-900 אלף ילדים סובלים מרעב, מתוכם 70 אלף כבר מצויים בשלבים קליניים של תת-תזונה.

כהרגלו, העולם מגנה. אך נדמה שגל הזוועות הנוכחי מוביל לתגובות חריפות מהרגיל, בין השאר - הכרזת נשיא צרפת מקרן שצרפת תכיר במדינת פלסטין והדיווחים לפיהם ממשלת בריטניה עשויה לנקוט צעד דומה. כצפוי התגובה הישראלית הרשמית לטענות ההרעבה השיטתית מזעזעת ונפשעת. וכך בעוד הצבא טוען כי לא קיימת הרעבה בעזה וכי מדובר בתעמולה של החמאס, מקדמת ממשלת ישראל בגיבוי ארה"ב סיפוח של שטחים ברצועה.

מי ששותקים מול ההרעבה ומי שלא

בשבוע שעבר, בצל הדיווחים על ההרעבה, ארגנו ארגוני המחאה הציונית נגד הממשלה הפגנת ענק נגד המלחמה בכיכר הבימה. הגעתי נרגש, סוף כל סוף הפגנה המונית בלב ת"א עם מסר כה חשוב ומשמעותי. המונים מילאו את מרחב כיכר הבימה וסביבתו, והקשיבו שוב לסיפורים המסופרים כבר חודשים רבים: הורים שמספרים על איך המלחמה שוחקת את החיילים; אנשי ביטחון שמדברים על שחיתות הממשלה ועל הצורך הדחוף בגיוס חרדים; משפחות חטופים שכבר כמעט שנתיים מתחננות על הדבר הבסיסי ביותר – החזרת יקיריהן הביתה כי אין להם זמן.

אני עומד לי שם בהפגנה, מזיע בחום קיצוני, לידי עוד אלפים, ואני משתגע – איך איש אינו אומר אפילו מילה אחת על עזה? האם החיילים נלחמים בחלל? יצאתי מההפגנה נסער ומיואש, ההפגנה ההמונית הרגיש יותר כמו מופע אופרה מתורבת בפארק, והעיוורון המזעזע לגבי ההרעבה וההשמדה של ילדים לא עזב אותי.

למחרת נסעתי להפגנה ההמונית של שותפות השלום בסח'נין. זאת הייתה הפגנה מרגשת באמת, גם מבחינת המסר החשוב שהעבירה נגד ההשמדה בעזה ובעד שלום צודק לשני העמים וגם מבחינת המוטי הערבים והיהודים שיצאו יחד למחאה. כמי שבין השאר פועל מתחילת המלחמה בקמפוסים בניסיון לעזור לסטודנטים פלסטינים להתגבר על הפחד ולצאת להפגין נגד ההשמדה בעזה, ברור לי שיציאת אלפי אזרחים פלסטינים-ישראלים היא הישג אדיר.

ההמונים בסח'נין צעדו ברחבי העיר וקראו קריאות נגד המלחמה וההשמדה, נגד ההרעבה ובעד עסקה כוללת לסיום המלחמה. מאזן גנאים, ראש עיריית סח'נין, אמר בהפגנה: "אנחנו אומרים זאת בצורה ברורה – אנחנו והעם שלנו בעזה עם אחד. אנחנו דורשים שוויון וזכויות אזרח מלאות, לא עוד מלחמות". עוד הוסיף ראש העיר כי הוא "רוצה מזרח תיכון חדש. אנחנו רוצים כיפת ברזל לא צבאית, אלא אזרחית, מתוך העם. אנחנו רוצים השכלה, תעסוקה, בריאות ולגדל את ילדינו ונכדינו בצורה הכי טובה".

למחרת, פתחה הנהגת הציבור הערבי בהובלת ועדת המעקב בשכית רעב למשך שלושה ימים במחאה על הרעבת עזה. השובתים התכנסו בבית העמותה למען ערביי יפו. המוני

עתרו לבג"ץ נגד מתווה שיקלי לגירוש הבדואים

התושבים הבדואים בנגב, בלי שהם ידעו על כך דבר, ומבלי שניתנה להם אפשרות להביע את עמדה, להציג מידע רלוונטי או להעלות הסתייגויות. גם לאחר קבלת ההחלטה נשללת מהציבור אפשרות הביקורת בדיעבד. מדובר בניסיון נוסף, והפעם דרך ועדת השרים לענייני החברה הבדואית, לכפות על הבדואים מציאות של הפקעה והסדרה כפויה תוך פגיעה בזכויות אדם, לרבות הזכות לקניין, הזכות לשוויון וזכות הגישה לערכאות ולתרכות.

ראש המועצה לכפרים הלא מוכרים, עטיה אל-אעסם, הוסיף: "מתווה שיקלי חורג מהעקרונות המשפטיים הנהוגים ביחס לזכויות אזרחים יהודים בקרקעות. כמו במתווים מהעבר, שכולם כשלו, מתווה שיקלי נועד להעביר את ההכרעה בסוגיית תביעות הבעלות מהנתיב המשפטי לאפיק המנהלי. כפי שנכתב בעתירה, עמדת בית המשפט העליון היא שזכות הגישה לערכות 'נעלה היא על זכות יסוד', ואנו מצפים מבג"ץ להמשיך לשמור על העקרון החשוב הזה. הכישלונות של כל מתווי העבר מחייבים שינוי גישה יסודי: במקום לנסות לדחוס את הבדואים לשטחים עירוניים מצומצמים ככל האפשר, יש לאפשר להם התיישבות חקלאית כנהוג בחברה היהודית. זה המהלך היחיד שיוביל להצלחה בפתרון הסוגיה. חבל שהממשלה ממשיכה להתכחש למציאות".

האגודה לזכויות האזרח עתרה בשבוע שעבר לבג"ץ יחד עם המועצה האזורית לכפרים הלא מוכרים, ועדת ההיגוי העליונה לערבי הנגב, עמותת במקום – תכנון וזכויות אדם, ואיתך-מעכי – משפטניות למען צדק חברתי. בעתירה ביקשו הארגונים לבטל את החלטת הממשלה מס' 3101 מ-5 ביוני האחרון שאישרה מתווה חדש להסדרת התיישבות של האזרחים הערבים-בדואים בנגב. את המתווה גיבשה הרשות לפיתוח והתיישבות הבדואים בנגב, הפועלת תחת משרד התפוצות בראשות ח"כ עמיחי שיקלי (הליכוד), ואישרה אותו ועדת השרים לענייני החברה הבדואית.

בעתירה נטען כי המתווה – שנועד לחול בשלב ראשון על חמישה יישובים בדואיים – אושר ללא שיתוף הציבור וללא היועצות עם ראשי הרשויות המקומיות והקהילה הבדואית. ועדת השרים שאישרה את המתווה פעלה בחשאיות, ללא פרסום סדר יום, ללא חשיפת המסמכים המונחים בפניה, וללא מתן אפשרות לתושבים, לרשויות המקומיות או לארגוני חברה אזרחית להביע עמדה. ההחלטה נתקבלה במחטף, פורסמה רק שבוע לאחר אישורה, וכך נמנעה מהציבור אפשרות ממשית להשפיע עליה.

בעתירה נטען עוד כי המתווה המוצע יוצר מנגנון כפוי ומוגבל בזמן המאלץ את התושבים לוותר על זכויותיהם ההיסטוריות בקרקע בתמורה לפשרות חלקיות, אחרת תופקע הקרקע. בכך הוא פוגע בזכויות התושבים הבדואים לקניין, לתרבות ולזהות ובזכות הגישה לערכאות, ומחייף את האפליה וההדרה של האוכלוסייה הערבית-בדואית. המתווה הנוכחי דומה למתווה פראוור (2013), שבוטל בעקבות התנגדות ציבורית רחבה, ואינו כולל הכרה אמיתית בזכויות המסורתיות של הבדואים על אדמותיהם ההיסטוריות.

התוכנית הממשלתית תחול בשלב ראשון על חמישה יישובים: כסיפה, מרעית, סעווה (מולדה), אבו תלול ולקיה, ותישקל הרחבתה ליישובים אחרים בהמשך. התוכנית כוללת צעדים חד-צדדיים דרסטיים – בהם מנגנון "הסדרה מרצון" הכופה הסדרת תביעות בעלות בקרקעות תוך פרקי זמן קצרים, הפחתה הדרגתית בתמורות למי שלא ימהר להסכים, עד כדי אפשרות להפקעת הקרקע, ביטול תוכניות החלוקה במקום, ואף שינוי גבולות מוניציפליים (קווים כחולים) של יישובים בדואיים כאמצעי לחץ וענישה קולקטיבית על סירובם האפשרי של אנשים פרטיים לשותף פעולה.

"צעדים אלה פוגעים בזכויות הקניין ובזיקה ההיסטורית והמסורתית של הקהילה לקרקע, בזכות הגישה לערכאות, בזכות לשוויון, בזכות לתרבות של הקהילה הבדואית, ועלולים להוביל להפקעת הקרקעות לטובת המדינה ולהעברתן לגורמים חיצוניים – באופן שיקשה על עתיד הפיתוח והצמיחה של היישובים הבדואיים, הסובלים כבר כיום ממחסור חמור במשאבים ובתשתיות", נכתב בעתירה.

העותרים מדגישים בעתירה כי נוסף לכל הפגמים בהליך אישור התוכנית, מונע המתווה למעשה מהתושבים פנייה לבתי המשפט לצורך בירור תביעות הבעלות שלהם שם. לפי התוכנית, זכות הגישה לערכאות, זכות בסיסית המוקנית לכל אדם, מוחלפת ב"מתווה מינהלי" תחום בזמן – ועונשי – שכל מטרתו היא לאלץ את תובעי הבעלות להסכים לפשרה. לעומת זאת, "זכות הקניין של יהודים בישראל זוכה בהכרה מלאה גם כאשר מדובר בתביעות ישנות במיוחד".

עו"ד עביר ג'ובראן, מנהלת המחלקה לזכויות החברה הערבית באגודה לזכויות האזרח: "מדובר בהחלטה בעלת השלכות גורליות על הסדרת הבעלות בקרקע של מאות אלפי

60 שנה ל'זו הדרך'

תופיק טובי על ישראל והפצצה

בעיצומה של המלחמה נגד איראן, ב-16 ביוני האחרון, הגישה סיעת חד"ש-תע"ל הצעת אי אמון בממשלה. כהרגלם, חברי הכנסת של האופוזיציה הציונית – מפלגות יש עתיד, המחנה הממלכתי וישראל ביתנו הצביעו יחד עם הקואליציה הימנית-קיצונית נגד ההצעה. השר מאיר פרוש (אגודת ישראל), אז שר ירושלים ומסורת ישראל וביטחוניסטי ידוע, השיב בשם ממשלת הימין על הצעת אי האמון של חד"ש-תע"ל וקרא לחבריה: "תעלו לבימה ותגידו שצריך להשמיד את הגרעין האיראני".

על אותה בימה, אבל לפני 57 שנים, קרא ח"כ תופיק טובי מהסיעה הקומוניסטית לממשלת ישראל להצטרף לאמנה הבינלאומית לאי-הפצת נשק גרעיני ולפירוק המזרח התיכון מנשק להשמדה המונית. דבריו של טובי לא נאמרו כהצהרת עקרונות. על פי מקורות זרים, לישראל הייתה יכולת מבצעית להפעלת נשק גרעיני כבר ב-1967: ייצור המוני של ראשי נפץ גרעיניים נעשה מיד לאחר מלחמת יוני 1967 וכיבוש השטחים הפלסטיניים. במקביל לפיתוח כלי הנשק הגרעיניים, פיתחה ישראל תוכנית לייצור טילים שיוכלו לשאת את כלי הנשק הללו לכל מטרה אפשרית – סדרת טילי יריחו.

יוסף גלילי, כתב "זו הדרך" בכנסת, דיווח בגיליון שפורסם ב-31 ביולי 1968 על נאומו המנומק של טובי. הוא הוסיף שעמדתה של ממשלת ישראל, המסרבת להצטרף לאמנה הבינלאומית – "תמוהה ומעוררת דאגה וביקורת בישראל, באזור ובעולם. עיתונים ומקורות אינפורמציה בינלאומיים רבים כותבים על כל מיני שיקולים מצידה של הממשלה". בהמשך מצטט גלילי מדברי חבר הכנסת הקומוניסטי שאמר: "יש להפוך למציאות את החזון שהמזרח התיכון יהיה חסום בפני חדירת נשק גרעיני, אם ישראל תצטרף עתה לאמנה". כאמור, חלפו כבר 57 שנה מאז אותו נאום של טובי בגנות הנשק הגרעיני, אבל ישראל טרם הצטרפה לאמנה.

שיחה עם ד"ר עבדאללה אבו מערוף מוועד היוזמה הדרוזי

הדרוזים בסווידא בין ישראל לא-שרע

הרוב המוחלט של הדרוזים בסוריה מתנגד להתערבות הישראלית במדינה. בהתחלה, בעקבות המתקפה הטרוריסטית והזוועות שבוצעו באזרחים חסרי-ישע בסווידא, היו במחוז מי שאמרו שעדיף להיות תחת חסות ישראלית מאשר לחיות תחת שלטון סורי שטובח בנו. משהו אפילו הניף דגל ישראל בסווידא – אך מיד הורידו אותו.

אנשים התפכחו מהר מאוד מהאשליה הזאת. התקיפות האוויריות של ישראל היו סמליות בלבד. הרוב הגדול של תושבי סווידא מבין שישראל לעולם לא תהיה בצד של הדרוזים – לא בסוריה ולא בישראל. מטיחים הרבה דברי לעג באותם דרוזים בארץ שלא מבינים את המשחק הכפול של ממשלת ישראל ואת התיאום בינה לבין א-שרע.

אנשי ציבור דרוזים וקצינים צבא בכירים לשעבר שניסו להשפיע על שר הביטחון כ"ץ ועל נתניהו הגיעו, גם אם באיחור, למסקנה שהממשל לא באמת רוצה להגן על הדרוזים בסוריה. לו היה רוצה נתניהו בכך, הוא היה מעביר מסר לא-שרע והחמושים שלו היו נסוגים מיד. בפועל, המתקפה על הדרוזים בסווידא משרתת את האינטרסים של ממשלת ישראל.

מה האינטרס של א-שרע בהתערבות ישראל בדרום סוריה?

א-שרע תלוי בתמיכה מערבית ולא מעז לסרב לישראל. ללא התמיכה שהוא מקבל מארה"ב ובנות בריתה באזור, כולל טורקיה ומדינות המפרץ, הוא היה מודח תוך כמה חודשים ומלחמת האזרחים בסוריה הייתה מתחדשת.

כיצד לדעתך יתפתח המצב בדרום סוריה?

עתידה של סווידא תלוי בשני גורמים. האחד, עד כמה אנשי סווידא יצליחו לעמוד איתנים, להגן על עצמם ולהדוף את המתקפות. הגורם השני הוא האינטרס הפוליטי של נתניהו. יכול להיות שהוא יסתפק במצב הקיים לתקופה מסוימת, כי הוא כבר השיג דריסת רגל בסוריה. גובר גם הלחץ הבינלאומי להרגעת המצב. זאת בין השאר משום שכתבים זרים נכנסו לסווידא והפיצו בעולם תיעוד של הזוועות.

יש לנתניהו גם אינטרס פוליטי פנים-ישראלי להרגיע את הרוחות. רבים מהדרוזים בישראל תמכו תחילה במהלכים של נתניהו וחשבו שישראל צריכה להתערב צבאית כדי להגן על סווידא. לרבים מאתנו יש קרובים בסוריה, והקשר הרגשי בין משפחות משני צדי הגבול הוא חזק. גם קרובי משפחה של אשתי נרצחו שם. בתחילת המתקפה על סווידא, רבים מהדרוזים בארץ כעסו עלי ועל חבריי בגלל שהתנגדו להתערבות הישראלית, ובגלל שהתערענו שהיא לא תסייע לאנשי סווידא. עם הזמן, החלו הדרוזים ברובם להבין מה עומד מאחורי התרגילים של נתניהו, ועכשיו הם כועסים עליו. אני משוחח עם חברי כנסת דרוזים ועם קצינים בכירים בדימוס. לצערי אין להם אומץ לצעוק: "המלך הוא עירום". אבל בחדרים סגורים הם – כולל אנשי ליכוד – שהם לא מאמינים שנתניהו באמת רוצה להגן על הדרוזים בסוריה. אנשים מבינים כעת שהעמדה שלנו נגד ההתערבות הייתה העמדה הנכונה וכי ההתערבות הישראלית רק מזיקה לדרוזים. לכן, יכול להיות שנתניהו יעדיף לשכך את הזעם עליו בציבור הדרוזי ולהרגיע את המצב בדרום סוריה.

אסף טלגם

במהלך השבועות האחרונים הפך דרום סוריה אזור טבח. תמונות קשות וסרטוני זוועה מההתקפות על הדרוזים באזור, בצד דיווחים על אונס ועינויים, הופצו ברחבי העולם. ישראל התערבה בסוריה ואף הפציעה בדמשק, לטענתה במטרה להגן על הדרוזים באזור. אך ד"ר עבדאללה אבו מערוף, חבר הלשכה הפוליטית של מק"י, חבר מזכירות ועד היוזמה הערבי-הדרוזי וח"כ לשעבר מטעם חד"ש, מדגיש שמדובר במהלך מתואם של ישראל ומשטר א-שרע להבטחת הדומיננטיות הישראלית בדרום סוריה. בראיון ל"זו הדרך" הוא מספר על המצב הקשה בסווידא, על ההתערבות הישראלית ועל תגובת הדרוזים בסוריה ובישראל להתערבות הישראלית.

מה המצב כעת בסווידא?

אפשר להגיד שהמתקפה פסקה, אבל בעירבון מוגבל. פה ושם עדיין מנסים תוקפים חמושים לחדור לכפרים. מחוז סווידא הוא מחוז גדול ויש בו כפרים מבודדים שקשה לבוא לעזרתם במהירות. הכוחות של משטר אחמד א-שרע נעים בחופשיות ברחבי המחוז. כבר פעמיים הגיעו להסכמות בדבר הפסקת אש, אך הטרוריסטים החמושים הפועלים בחסות המשטר הפרו אותן ותקפו אזרחים ערבים-דרוזים בסווידא ובסביבתה. רבים מהתוקפים הם בכלל לא סורים, אלא ג'יהאדיסטים שמוצאם במדינות הקווקז ובמרכז אסיה.

יש נתונים לגבי מספר הקורבנות בהתקפה?

לפי הדיווחים האחרונים, נמנו עד כה בקרב אזרחי סווידא כ-1,700 הרוגים ואלפי פצועים. ישנם דיווחים רבים על אונס ועינויים. בשבועיים האחרונים פורסמו תמונות וסרטוני זוועה קשים מאוד לצפייה. קשה לתאר במילים את הזוועות שמעוללים אנשי השלטון בסווידא.

מה הרקע למתקפה על סווידא?

התירוץ הרשמי למתקפה הוא סכסוך מקומי, במהלכו התנקש אזרח דרוזי מסווידא באזרח בדואי. עם התירוץ הזה העביר שלטון א-שרע לאזור עשרות אלפי חמושים ותקף את המחוז. זה בפועל מהלך מתואם בין א-שרע לישראל שמטרתו לאפשר לישראל להתערב בסוריה ולהשתלט על שטחים בדרום המדינה. באצטלה של הגנה על הדרוזים, ישראל מנסה לפרוס את חסותה על האזור.

נערכים מפגשים ישירים בין שרי החוץ של ישראל וסוריה שדנים בנושא. שום נציג רשמי של ממשלת סוריה לא דיבר על רמת הגולן הכבושה. א-שרע אפילו לא אומר שישראל צריכה לסגת מהגולן ולהחזירו, אלא מקבל את הכיבוש שם כעובדה מוגמרת. לישראל, מצדה, יש אינטרס אסטרטגי בדרום סוריה כבסיס קדמי מול איראן, וגם אינטרס כלכלי – קיימת אפילו תוכנית להניח צינור גז מאיחוד האמירויות דרך דרום סוריה אל ישראל והים התיכון.

מה חושבים הדרוזים על ההתערבות הישראלית בסוריה?

חשוב להדגיש שהדרוזים בסווידא לא מרדו נגד א-שרע, כפי שלא מרדו נגד אסד. הם רואים עצמם אזרחים סורים נאמנים. אבל הם דורשים לחיות בביטחון ולא מוכנים למסור את נשקם ללא ערבויות ברורות לביטחונם. זה נשק להגנה עצמית בלבד.

סון (מיל') רון פיינר בדרם למעצר בגין סירובו לשרת בצבא הכיבוש ברצועת עזה, 25 במאי 2025 (צילום: חיילים למען חטופים)

סירובתי כי מעל המלחמה מתנוסס דגל שחור

מאז פיצוץ הפסקת האש האחרונה בידי ממשלת ישראל, אנחנו בעיצומו של גל התאבדויות. עבור כולנו כל יום הוא הגרלה שבה אנחנו מקווים שקרובינו – משפחה וחברים, לא יהיו השמות שייפלו בגורל ו"יותרו לפרסום".

אנחנו הדור שנדפק

אני רוצה לפנות לבני הדור שלי. אנחנו הדור ש"נדפק". אנחנו היינו בנובה, חברינו נרצחו ונחטפו, אנחנו יצאנו למאות ימי מילואים, וחזרנו משדה הקרב פצועים בגוף ובנפש. אנחנו גם הדור שמסוגל לשנות את המאזן עכשיו. התמיכה שלנו, כמו של הרוב המכריע של העם, בהסכם המלא שיסיים את המלחמה ויחזיר את כל החטופים כבר רחבה וברורה. עכשיו עלינו לנקוט בפעולות שלא יותירו לממשלה ברירה אלא לממש את הדרישות שלנו. לכן, עלינו להראות לממשלה שהיא לא לגיטימית, ושאנחנו לא מסוגלים לשתף פעולה עם החלטותיה, כשלא התייצבתי למילואים, עשיתי את זה בשביל להגן על הבית.

אני מודה מאוד לכל מי שהגיע לפה היום, ולהמוני הישראלים שנאבקים יום יום נגד ההרג וההרס, נגד השנאה הקיצונית. ברצוני להעביר שני מסרים אישיים אחרונים – הראשון, אמנם נענשתי, אך אני שלם ההחלטה שקיבלתי והייתי מקבל אותה החלטה בדיוק גם אלף פעמים נוספות, שלושה שבועות בכלא הם מחיר פעוט לשלם עבור מטרות צודקות וחשובות כמו אלה.

המסר השני: הסיפור האישי שלי אינו העניין, יש תמיכה ציבורית רחבה בקריאה לסיום המלחמה, אני רואה את זה מתבטא באלפי אנשים שפנו אליי אישית כדי לתמוך במעשה. עלינו להעביר תמיכה זו אל חבריי וחברותיי לשירות המילואים, ולהבהיר להם שנעמוד לצידם כשיבחרו להפסיק לשרת את המלחמה של סמוטריץ' ובן גביר. עלינו לעשות זאת עכשיו. המלחמה הזו מפוררת כל דבר. עלינו לעצור אותה לפני שתהרוס סופית את העתיד שלנו כאן.

רון פיינר

מדבריו בהפגנה נגד ממשלת הימין

שנערכה בכיכר חורב בחיפה, 19.7

שמי רון פיינר, לאחרונה, אחרי 270 ימי מילואים בגבול הצפון ובלבנון, נשפטתי ונענשתי ב-25 ימי מאסר בכלא צבאי כי לא הייתי מוכן להתייצב ולהמשיך לשרת במלחמת הנצח של נתניהו, בן גביר וסמוטריץ'. תכלית מלחמה זו היא הישרדות פוליטית וחלומות בדבר התנחלות בעזה, ובעבור זה ממשלת ישראל מוכנה להקריב את חיי החטופים, הלוחמים והאזרחים העזתים, ואת התקווה שלנו לביטחון בעתיד. עבור הממשלה הזו, כולנו "נזק אגבי" שהם מוכנים להקריב למען האינטרסים האישיים שלהם.

שירות המילואים שלי במלחמה הבלתי נגמרת הזו כלל שלושה סבבים. הראשון התחיל ב-7 באוקטובר 2023, אז קפצנו צפונה כדי למנוע מחיזבאללה לצאת למתקפה דומה לזו של חמאס, יצאנו להגן על הבית. אחרי חמישה חודשים במטולה ובמנרה, ורק חודשיים בבית, חזרנו לסבב נוסף – הפעם בראש הנקרה. פחות מחודש וחצי לאחר שהסבב השני נגמר, הוקפצנו שוב בצו 8 מהיום להיום, הפעם ללבנון: לחמנו בבלידא ובעיתרון. את השלכות המלחמה אני מכיר מקרוב, בידי שלי פינתי הרוגים ופצועים, ראיתי חברים נפגעים מירי במרחק מטרים ספורים ממני, אני עצמי כמעט ונהרגתי, כדור פגע בפנס שעל הקסדה שלי, ורק במזל גדול לא נפגעתי.

באפריל האחרון קיבלנו צו 8 נוסף, רביעי במספר, בפעם זו לא הייתי מוכן להתייצב. מעל המשך המלחמה בעזה מתנוסס דגל שחור ענק מכל סיבה ובחינה אפשרית! את כל החטופים אפשר להחזיר בהסכם. זו אפשרות שמונחת על השולחן כבר חודשים רבים, אך הממשלה שלנו בוחרת לדבוק בהסכמים חלקיים ולמרוח את המשא ומתן כדי למשוך את המלחמה לנצח, על חשבון חיי החטופים.

את האנשים בעזה רוצה הממשלה שלנו לרכז במתחם סגור, ללא אפשרות כניסה או יציאה. ראינו ועודנו ממשיכים לראות את הזוועות במתחמי חלוקת המזון, איפה שהמוני אנשים מורעבים נדחקים בצפיפות ומוכוונים באש חיה, וכתוצאה מכך נהרגו כבר מאות, אני לא רוצה לדמיין אפילו איך ייראה אותו מתחם סגור ששר הביטחון שלנו מכנה בשקר מוחלט "עיר הומניטרית". והלוחמים? עשרות לוחמים נפלו בקרב

סיפורם של המוסדות להשכלה גבוהה ששיתפו פעולה עם האפרטהייד בדרא"פ

החרם על האקדמיה הישראלית ומורשת העבר

כי גויס למבצע העזרה החשאית לדרום אפריקה בידי שני אנשים, שאחד מהם היה "פרופסור באוניברסיטה העברית". אין לדעת אם יש ממש בסיפור, אבל מעניין שלמילצין ולמראיין שלו נראה סביר לחלוטין, שאיש אקדמיה יהיה מעורב במבצע חשאי לטובת האפרטהייד.

הסיוע הישראלי למאמצי ההסברה של משטר האפרטהייד היה לא רק חשאי. אוניברסיטת תל-אביב פרסמה ב-1983 מחקר, ש"גילה" לעולם כי הקונגרס הלאומי האפריקאי הוא חלק מרשת טרור בינלאומית המונהגת בידי אש"ף. אריאל שרון, שר הביטחון דאז, התנדב להסביר בראיון ל"ניו יורק טיימס" ב-1981 את העמדה הרשמית של ממשלת דרום אפריקה, לפיה כל הבעיות של המשטר נובעות מהתערבותה הצבאית של ברית המועצות באפריקה. שרון גם ביקר באותה שנה אצל הכוחות הדרום אפריקאים שפלטו לאנגולה, וחזר מלא התפעלות. הוא ציפה לכך שהם ינצחו את כוחות אנגולה, שנעזרו בחיל משלוח קובני, אך כוחות דרום-אפריקה הובסו.

העדיפו לשמור את התמיכה בסוד

התמיכה במשטר האפרטהייד הייתה מבוססת על הסכמה לאומית. מנחם בגין נמנה עם מייסדי הליגה לידירות ישראל-דרום אפריקה ב-1968. אך כשיצחק רבין היה ראש הממשלה הוא ביטא פעמים רבות את המשותף לשתי המדינות. כשמשחך דיין ביקר בדרום-אפריקה ב-1974, הוא ביטא את הערצתו ל"ציביליזציה" הנוצרת בה. כאשר השר גדעון פת ביקר שם ב-1983 הוא הצהיר שישראל ודרום אפריקה הן "שתיים מ-30 הדמוקרטיות בעולם". מזכיר מפלגת העבודה חיים בר-לב ביקר בפרטוריה ב-1980 ונפגש עם מנהיגי המפלגה הלאומית. נכון, היו התנגדויות מפעם לפעם. הזכרתי כבר את ביקורו של שר האוצר הדרום אפריקאי ב-1980. אותו ביקור גרם למחאות מצד שני חברים בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת, יוסי שריד ואמנון רובינשטיין. מה שהכעיס את שני החברים לא היה הביקור עצמו או היחסים ההדוקים שאותם שיקף, אלא הפומביות שניתנה לביקור. לדעתם, ביקורים כאלה מן הדין שיהיו חשאיים, כמו רוב הביקורים של שרי ביטחון, אלופים, רמטכ"לים, וראשי ממשלה ישראלים בדרום אפריקה, שנשמרו בסוד. מה שהדאיג את שריד ורובינשטיין לא הייתה המהות אלא הנראות, שתגרום נזק למאמצי ההסברה בעולם. אך לא הכול נשמר בסוד. העיתון "דבר" דיווח ב-1986 על "הסוד הגלוי, הידוע לכול, של נוכחות קצינים ישראליים במספרים שאינם בלתי משמעותיים בבסיסי צבא דרום אפריקה, המלמדים חיילים לבנים ללחום נגד טרוריסטים שחורים, בשיטות המיובאות מישראל". ובכן, היו חיילים במדים שעזרו לאפרטהייד. אנשי האקדמיה תרמו את חלקם ללא מדים.

בני בית הלחמי

כתבת תחקיר גדולה בעקבות החרם הגלוי והסמוי נגד האקדמיה הישראלית, שהוטל בעקבות המלחמה בעזה, פורסמה בסוף השבוע ב"הארץ" (25.7). אבל האמת חייבת להיאמר - השדה האקדמי הישראלי גויס זה מכבר למלחמה ולכיבוש. החרם על ישראל מזכיר את האירועים סביב החרם האקדמי על דרום אפריקה. בישראל התייחסו לאותו חרם בדיוק כפי שנהגו לגבי האיסור על אספקת נשק למשטר האפרטהייד. שגריר ישראל בדרום אפריקה יצחק אונא אמר ב-1975: "לא נצטרף לסימפוזיה העקרה של גינויים היוצאת מן האו"ם. צריך להכיר בכך שלדרום אפריקה יש ערכים מיוחדים לעולם החופשי. זה יהיה אסון אם דרום אפריקה תאבד כחבר תורם ופעיל בקהילת העמים החופשיים".

כעבור חמש שנים החליטה עצרת האו"ם על חרם תרבותי ואקדמי על דרום אפריקה. והתגובה בישראל? באותה שנה העניקה האוניברסיטה העברית תואר דוקטור כבוד לאוון הורוד, שר האוצר של משטר האפרטהייד. ב-1981 העניקה אוניברסיטת בר-אילן תואר דוקטור כבוד ללוקס מנגופה, אחד ממנהיגי הבנטוסנים (מחוזות) שהקים שלטון האפרטהייד. באותה שנה התקיים גם כנס באימונולוגיה במכון וייצמן, שאירח חוקרים משתי המדינות, וב-1983 חתם המכון על הסכם לחילופי חוקרים עם דרום אפריקה. אוניברסיטת בן-גוריון לא נשארה מאחור ושיתפה פעולה עם כמה מוסדות בדרום אפריקה. כשנשאל יעקב ארנון, סגן הנשיא בבן-גוריון, אם איננו חושש מתגובות שליליות בעקבות הקשרים של המוסד עם אוניברסיטת פרטוריה, השיב כי הדבר כלל לא עלה בדעתו. אין ספק בכך שהוא אמר את האמת. גם אוניברסיטת חיפה שלחה משלחת רשמית לדרום אפריקה. חברי סגל מכל המוסדות שמחו לבלות שבתונים במדינה זו.

ישראל עזרה למשטר בתמורה לאורניום

האלמונים ללא מדים לא היו רק אנשי אקדמיה. כפי שכתבתי בספרי "הקשר הישראלי" (שפורסם ב-1987) ושתורגם לספרדית, גרמנית וערבית, ישראל הייתה מעורבת במאמציו החשאיים של משטר האפרטהייד לשפר את תדמיתו במערב החל בשנות ה-60. מאמצים אלה כללו קניית השפעה בכלי תקשורת שונים וקניית כלי התקשורת עצמם. זוכרים את ארנון מילצין? הוא היה מעורב בפעילויות חשאיות רבות למען מדינת ישראל מעבר לשמפניה ולסיגרים.

בתוכנית "עובדה" (2013) סיפר מילצין כי עזר לישראל להשיג מרעומים לנשק גרעיני וסייע לממשלת דרום אפריקה ב"יחסי ציבור". העזרה לדרום אפריקה בהסברה, לפי מילצין, הייתה בתמורה למשלוחי אורניום לתוכנית הגרעין של ישראל. מה שצריך לעניין אותנו הוא הזווית האקדמית של אחת הפרשות. בראיון ל"ג'רוזלם פוסט" (1986), טען מילצין

ראשי מפא"י בשירות מועצת יש"ע

מפלגת העבודה ועלייתו של מפעל ההתנחלויות

לנוכח חילוקי הדעות והבדלי הגישות שהתגלו בדיון, ומאחר שלדעת בכיריה לא הייתה סיבה מדינית ממשית להכרעה, לא התקבלו החלטות בנוגע לדרכה של המפלגה ולמדיניותה ביחס לשטחים המוחזקים.

אלה גילו אי נוחות

פנחס ספיר (שר האוצר, המסחר והתעשייה) ואברהם עופר (שר השיכון בממשלת רבין הראשונה שהואשם בשחיתות מאוחר יותר) גילו אי נוחות מסוימת ממדיניות הממשלה בשטחים בשל הפגיעה בדמוקרטיה של המדינה בהיבטה המדיני וביהדותה בהיבטה הדמוגרפי-גזעני. אז, לא עלה בדעתם של ראשי המפלגה לספח את השטחים ללא מתן זכויות מלאות ושוות לתושבים הפלסטינים. רעיון זה נפוץ ברבות הימים במחוזות הימין והימין המשיחי.

את הדברים הביקורתיים ביותר אמרו בדיונים הפנימיים, כפי שהם מצוטטים, ספיר ועופר. כך אמר ספיר: "היו אחדים בינינו, אשר השתעשעו במחשבה, כי אולי יסתפקו הערבים בשיפור השירותים ובקידום רמת החיים שלהם, גם אם לא יהיו שווי זכויות. אינני מעלה על דעתי שדווקא עם ישראל, הוא שצריך להיות 'בעל הפטנט' על הסדר לאומי כזה, שאין לו אח ודוגמא בעולם, לבד מאשר במדינות שאינן רוצה אפילו להזכירן בהקשר זה בנשימה אחת עם ישראל. סיפוח השטחים פירושו חובת ישראל להעניק אזרחות מלאה לערביי השטחים, לרבות זכות בחירה לכנסת". אחריו אמר ח"כ אברהם עופר: "אני חושב שזה פתרון לא מוצלח, אם אנו חושבים שניתן לאורך ימים להחזיק דה פקטו אותם מיליון ערבים בלי לתת להם זכויות אזרחיות פוליטיות, לא רק זכויות מוניציפליות ותעסוקה, ומבלי שיגיעו לביטוי מדיני פוליטי, כפי שהם רוצים בו. אף אחד לא מפקפק בכך שערכים אלה אינם רוצים את הפתרון הפוליטי במדינת ישראל".

ממשלת רבין הראשונה קמה ב-1974 לאחר התבוסה הכואבת במלחמת יום הכיפורים 1973 ולאחר התפטרותה מראשות הממשלה של גולדה מאיר. בממשלה היו חברות רצ ומפ"ם שנחשבו מתקדמות. יצחק רבין הוקלט אומר באותה שנה: "בסכסוך הערבי-ישראלי אני לא רואה אפשרות להגיע לפתרון על ידי אמצעים צבאיים. אם בכלל יש סיכוי, זה רק בדרך של משא ומתן מדיני".

היחזרו "הדמוקרטים" על אותה טעות?

במאמרי על ספרו של אורי ורטמן "התרסקות: מפלגת העבודה" כתבתי: "לא בכדי הייתה העבודה בשיאה בתחילת שנות ה-90 אז בחרה, אם כי בהיסוס, בפתרון שתי המדינות על אף איומים קשים מצד הימין. חיוני לשכנע את הציבור בסיכוי שישינו לפתרון שתי המדינות, ישראל ופלסטין".

התנועה האיטית עד כאב לעבר פיתרון מדיני החלה לחלחל למפלגת העבודה שבשלטון ולהתעצם לאחר התבוסה הכואבת ב-1973 וערב המהפך הפוליטי ב-1977, בו עלה הליכוד לשלטון לראשונה וקצר את פירות השלום עם מצרים (הסכמי ביניים נחתמו ב-1975). אם 50 שנים מאוחר יותר תרשה לעצמה מפלגת "הדמוקרטים", הכוללת ממשיכים של מפלגת העבודה, לנהוג בהססנות כפי שעשו קודמותיה, היא לא תשוב להנהיג את המדינה.

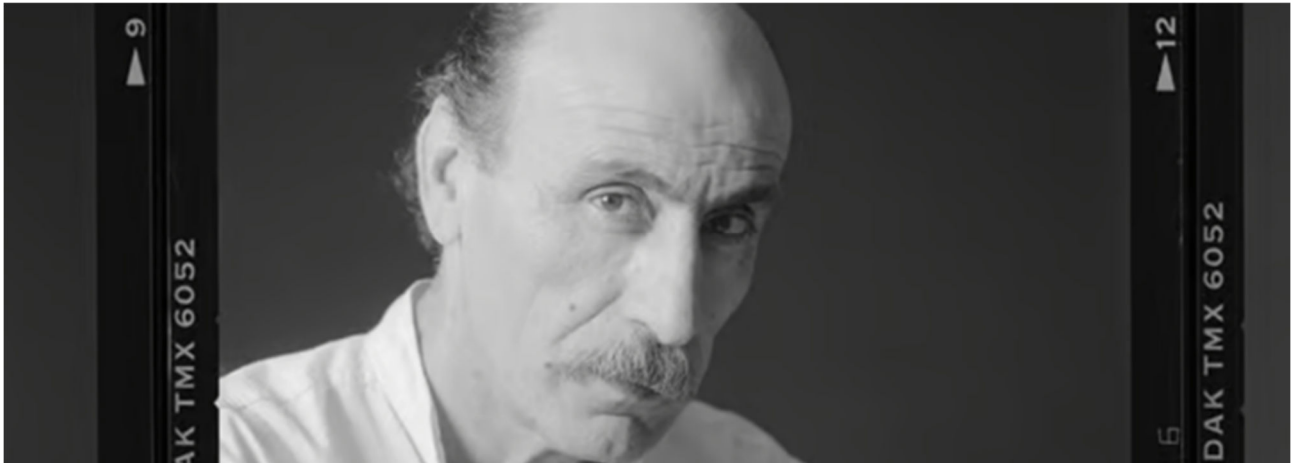
שמעון פרס מבקר בהתנחלות מעלה אפרים, 1985 (צילום: לע"מ)

ספרו החדש של יצחק גרינברג "הניצחון ושברו: מה חשבו בכירי מפלגת העבודה על עתיד השטחים 1972-1973" מגלה טפח ומכסה טפחיים. מחקרו עוסק בדיונים פנימיים בין בכירי מפלגת העבודה שעה הם אחזו בהגה השלטון ויכלו להשפיע על מהלכי מדיניות. צמרת ההנהגה - יגאל אלון, שמעון פרס, משה דיין וגולדה מאיר - דבקה במדיניות ההתנחלויות ובהזדהוּת שנקראה "האופציה הירדנית", כלומר ביתור הגדה וחלוקתה בין ישראל לירדן. גולדה מאיר, ראשת הממשלה בעת מלחמת 1973 הנוראה, הגדילה עשות והכחישה את עצם קיום העם הפלסטיני: "אני פלסטינית. מ-1921 ועד 1948 נשאתי דרכון פלסטיני. לא היה דבר כזה באזור: יהודים, ערבים ופלסטינים. היו יהודים וערבים" טענה.

הזחיות והיוהרה המזוהים עם מפלגת העבודה אפיינו את הדיונים הפנימיים. כך אמר השר ישראל גלילי, מראשי מפלגת העבודה דאז, המצוטט בספר: "אני חונכתי על התייחסות אל יהודה ושומרון, אל חופו של הים בואכה אל-עריש, כאל מולדת היסטורית, לא בלבד מולדת שברוח, במורשה, בספר, אלא כאל מרחבי ההגשמה הממשית הציונית". למרבה הפליאה, הטקסט הזה אינו ציטוט של ראשי גוש אמונים (שקם ב-1974) אלא מלב ליבו של הקונצנזוס הישראלי: בבחירות 1969 זכה המערך ב-46% מכלל הקולות וב-56 מנדטים.

בנושא השטחים כתבו ראשי המערך במצע בחירות 1969: "מאז הפסקת האש רואה עצמה ממשלת ישראל אחראית לקיום שלטון תקין בשטחים. לאחר שחלפו שנתיים מאז מלחמת ששת הימים יש להחיש ביצוען של היאחזויות ביטחוניות והתנחלויות קבע". סעיפים אחרים כוללים קריאה להחלת מנהל מקומי עצמאי, לפיתוח כלכלי - "מדיניות הגשרים הפתוחים" ולהקמת התנחלויות לא בלב האוכלוסייה הפלסטינית המכונה "גב ההר".

אך בספרו עושה גרינברג גם הנחות למפלגת העבודה. הוא טוען בו מספר פעמים, כי המסתייגים ממדיניות ההתנחלויות ו"החזקת השטחים" נמנעו מלקרוא לשילוב הצעות ברורות להקמת מדינה פלסטינית במצע המפלגתי מחשש מיצירת קרע במפלגה והחלשת כוחה הפוליטי. מוזר כי גרינברג חוזר על טיעונים שהיו דלוחים כבר אז. כפתח הדבר לספר כתב: "מן הבחינה הפוליטית הסתיים הדיון במזכירות מפלגת העבודה בקול דממה דקה. בסופו, בגלל החשש מקרע פנימי במפלגה

השחקן יוסף שילוח בסרט "בעל החלומות" (צילום: אילן בשור)

שלושה סרטים מפסטיבל ירושלים הראויים להפצה מסחרית 'כן!', 'הים' ו'בעל החלומות' על יוסף שילוח

מגייסים משאבים לפרסום ספר של טא-נהסי קואטס

הוצאת ספרי נובמבר פתחה השבוע במבצע גיוס משאבים לפרסום הספר "המסר" של הסופר והעיתונאי האפרו-אמריקאי טא-נהסי קואטס, חתן פרס דייטון לספרות שלום, ומהקולות החשובים בשמאל בארצות-הברית. מההוצאה נמסר: "קואטס כותב לא רק על ארה"ב. הוא כותב עלינו – על זהות, על זיכרון, על חירות, על סכסוכים, על אמת ועל הדמיון. המסר מוביל אותנו מדקאר שבסנגל דרך דרום קרוליינה ועד פלסטיין, במסע מרגש שמכוון וזקוק לנרטיבים מודחקים, לצדק היסטורי ולתקווה". ספרי נובמבר מגדירה עצמה כהוצאת ספרים אידיאולוגית שמטרתה להציג בפני הציבור הישראלי קולות אחרים שאינם זוכים בחשיפה: "בכך אנו לוקחים חלק בשיח הישראלי העכשווי על אודות דרכה של החברה הישראלית בעבר ובהווה ושואפים לקדם תפיסת עולם שבמרכזה מאבק למען ערכים דמוקרטיים, זכויות אדם, שוויון מלא לכל ושלום".

שבוע עיר / בעריכת לריסה מילר

דפדוף באתר היכריות / ענת חן

גָּבֵר עַל אוֹפֵנוֹעַ כָּבֵד, גָּבֵר עִם קַעֲקוּעִים עַל כָּל הַגּוֹף,
גָּבֵר עִם חֲזוֹן חֲשׂוֹף וְרוֹבָה בְּיָד —
אַתֶּם מְפַחֲדִים אוֹתִי.
אֲנִי כוֹתֵבֶת בְּפֶרוֹפִיל שְׁלִי: "מְחַפֶּשֶׁת
אֶהְבָּה", הִיד שְׁלִי רוֹעֶדֶת. אִם תִּתְקַרְבוּ
אֲחֻנֶּק.

מִדִּי בִקֵּר אֲנִי מִתְעוֹרֶרֶת לִפְנֵי שֶׁהִשְׁעוֹן מִצְלָל.
מִתְמַתֶּחֶת בְּמִשָּׁה. מִמְלָמֶלֶת אֶת מְלוֹת הַקֶּסֶם
"אֶת לֹא מִתָּה". מְוַדָּאֵת שׁוֹב
שָׁאֵף אֶחָד לֹא לְצִדִּי,
שָׁאֵפֶשֶׁר לְנֶשֶׁם.

פסטיבל הקולנוע בירושלים, שנעל בשבת האחרונה, הציע גם השנה מגוון צפיות לחובבי קולנוע. כמה מהסרטים הבולטים של הפסטיבל זכו בתחרויות בפסטיבלים ברחבי העולם.

הפסטיבל נערך השנה תחת האיום הכבד של שלטון הימין על כלל היצירה האמנותית ובייחוד זו הקולנועית. בעיצומו של הפסטיבל, התפרצו בריונים מהימין הקיצוני, בהם סגן ראש העיר ירושלים אריה קינג, בדיון על מגבלות חופש הביטוי שנערך ביוזמת איגוד הבימאות והבימאים. על כך העירה סגנית יו"ר האיגוד, טל גרניט: "קיבלנו בלייב הדגמה מהי בדיוק הגבלת על חופש הביטוי".

מתוך רשימה ארוכה של סרטים מומלצים, מערכת "זו הדרך" בחרה בשלושה בהפקה מקומית – בתקווה שיוקרנו בהמשך ברחבי הארץ. סרטו החדש של הבמאי נדב לפיד "כן!" שהוצג במסגרת הפסטיבל, כבר נתקל בבעיות בהפצתו המסחרית בישראל. ארבעת סרטיו הראשונים – "השוטר", "הגננת" "מילים נרדפות" (זוכה דוב הזהב בפסטיבל ברלין) ו"הברך" עסקו במציאות הישראלית שלמטה – בגובה גיבוריה האלמוניים, השכן ממול.

"כן!" שהוקרן בבכורה עולמית במסגרת "שבועיים של בימאים" בפסטיבל קאן, עוסק במוסיקאי ג'אז קשה יום. לאחר 7 באוקטובר הוא מקבל משימה בעלת חשיבות עליונה – למצוא מלוויה להמנון הלאומי החדש. הסרט, בו מככבים אריאל ברונז, אפרת דור ונעמה פרייס, מציג תמונת מצב של ישראל "שלמעלה" – של הבורגנות השבעה והאדישה.

שני סרטים נוספים הראויים להקרנה ולצפייה הם "בעל החלומות" ו"הים". "בעל החלומות" של הבימאים קובי פרג', מוריס בן מיור ועומר שילוח מביא את סיפור חייו של השחקן יוסף שילוח הזכור בעיקר בזכות תפקידיו הקומיים. אך מאחורי הדמות שעמה זוהה הסתתר אמן מעמיק שנפגש עם יאסר ערפאת, נאבק למען שלום ושוויון ונאלץ לעזוב את ישראל.

גיבור הסרט "הים البحر" של הבימאי שי כרמלי-פולק, הוא חאלד, ילד בן 12 מכפר פלסטיני ליד רמאללה, הנוסע לים לראשונה בחייו במסגרת טיול כיתתי. אולם כאשר מגיעה ההסעה למחסום, מודיעים החיילים שהאישור של חאלד לא תקף והוא נאלץ לשוב אל ביתו מבלי שראה את הים.

יוסי אבו

רצח עם בעזה

דו"ח רל"א עוסק בהיבטים הבריאותיים של המתקפה הישראלית על עזה. גם הדו"ח הזה מגיע למסקנה כי ישראל מבצעת פשע של רצח עם. "הראיות מעידות על פירוק מכוון ושיטתי של מערכת הבריאות בעזה ושל מערכות נוספות החיוניות להישרדות האוכלוסייה, לרבות תקיפות ישירות על בתי חולים, חסימת סיוע רפואי ופינויים רפואיים, וכן הרג ומעצר של צוותים רפואיים", נכתב בדו"ח.

מאז פתיחת המתקפה הישראלית על הרצועה ב-7 באוקטובר 2023, נהרגו 59,921 בני אדם – רובם נשים וילדים – ונפצעו 145,233 נוספים. מדובר בנתונים חלקיים כי אלפים נקברו מתחת להריסות.

בשני (28.7), פרסמו בצלם ועמותת רופאים לזכויות אדם (רל"א) דו"חות נפרדים הקובעים כי ישראל מבצעת פשע של רצח עם ברצועת עזה על פי הגדרות המשפט הבינלאומי. זו הפעם הראשונה שארגוני זכויות אדם ישראליים קובעים באופן חד-משמעי כי ישראל מבצעת רצח עם בעזה, וקוראים לקהילה הבינלאומית לפעול כדי לעצור את פשעיה.

דו"ח ארגון בצלם, "הג'נוסייד שלנו", פותח בגינוי חריף למתקפת 7 באוקטובר, וקובע כי מתקפת חמאס כללה פשעי מלחמה רבים וככל הנראה גם פשעים נגד האנושות. בהמשך נכתב כי המתקפה הישראלית גרמה "פגיעה חמורה, ולפחות בחלקה בלתי ניתנת לתיקון, ביותר משני מיליון הפלסטינים החיים ברצועת עזה, כחלק מבני העם הפלסטיני". כך גרמה ישראל בעזה "הרג המוני, יצירת תנאי חיים קטסטרופליים הגורמים להיקפי תמותה משמעותיים, גרימת נזק גופני או נפשי חמור לכלל תושבי רצועת עזה; הרס תשתיות ותנאי מחיה בקנה מידה אדיר; הרס של המרקם החברתי ושל מוסדות ואתרי תרבות וחינוך פלסטיניים; מעצרים המוניים והתעללות באסירים פלסטינים בבתי כלא, שהפכו מחנות עינויים לאלפי פלסטינים המוחזקים ללא משפט ועוד.

קול קורא - 60 שנה ל'זו הדרך'

מערכת "זו הדרך" קיימה בשבוע שעבר (21.7) ישיבת מערכת פתוחה לציון 60 שנה לשבועון. במהלך הישיבה הציגו חברי המערכת את העבודה השוטפת של השבועון והאתר ושיתפו נתונים על תפוצת הגיליון המודפס והמהדורה המקוונת. בהמשך דנו המשתתפים בדרכים לשיפור עבודת העיתון ותפוצתו, וכן ברעיונות ובהצעות לציון 60 שנים לפעילות העיתון. בין הפעולות המתוכננות בהמשך השנה: פרסום גיליון מיוחד ובו מאמרים, מסות, כתבות עומק, אירורים ושירים; וקיום אירוע ציבורי. משתתפי הישיבה ציינו את הצורך לגייס לעיתון מתנדבים נוספים בתחומי הכתיבה, העריכה, הצילום והמדיה החברתית. לשליחת קטעים לפרסום, לפניות ולהצעות התנדבות: zohaderekh@gmail.com או בטלפון 050-4615042.

ועדת המעקב ושותפות השלום הפגנות נגד ההרעבה וההשמדה

בצמתים ברחבי הארץ | 1.8-31.7

חד"ש עובדים

הגירה ומעמד - אלעד כהנא

יום ראשון 3.8 | 19:00 | אחד העם 70, ת"א

מק"י וחד"ש אבלות על מותו של האמן והמעצב הגרפי שוחר השלום

דוד טרטקובר

שתרם רבות למערכה נגד הכיבוש

השבוע לפי איתי בנימיני

סגרנו עם טראמפ בלעדיות. הסלון רביירת עזה בתהליכי הקמה

זו הדרך ברשתות החברתיות

zoha.org.il

וואטסאפ

טוויטר

פייסבוק

אינסטגרם

טלגרם

